

Hoe voorkom je voortijdig schoolverlaten?

De V-factor

Op bezoek bij een *good practise*, een school(voorbeeld) waar aandacht wordt besteed aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Dat zit 'em vooral in de begeleiding van leerlingen die extra aandacht nodig hebben, de potentiële afvallers.

Een goede leerlingbegeleiding is een X-factor, of V-factor, bij het voorkómen van voortijdig schoolverlaten (vsv), dat staat in de *working paper* 'Voortijdig schoolverlaten, wat te doen?' van Stoas Onderzoek. Het mbo De Groene Welle in Zwolle is, net als het vmbo, volgens deze paper een van de *good practises* in het groene onderwijs. Een indruk van de leerlingbegeleiding op deze opleiding en een samenvatting van de paper.

Docent Tessa Bons keek ervan op wat er aan zorg gedaan wordt toen ze twee jaar geleden op het groene mbo in Zwolle kwam werken. Zij is naast docent, mentor/coach, inval-leerlingbegeleider en opleidingsbeheerder. Als zodanig is ze zich ervan bewust dat je niet moet doorslaan in zorg. "Er is een bepaalde grens aan." Jeanne Ilsink, mbo zorgcoördinator: "Als school dringen wij aan op: wat kun je zélf doen? Tussen pamper en zweep zitten je hoofd en je hart."

Bons: "Als opleidingsbeheerder ben ik voor de opleiding hoefsmid aanspreekpunt en degene die het overzicht heeft van de organisatie, leerlinggegevens en resultaten." In die hoedanigheid heeft Bons wat betreft zorg een overzicht van de leerlingen van 'haar' opleiding. Aan haar werk van inval-leerlingbegeleider van mbo-leerlingen gaat altijd overleg

vooraf met de zorgcoördinator. "Ik krijg met verschillende problemen te maken, leerproblemen, sociaal-emotionele of jeugdpsychiatrische. Voor het ene probleem voldoet wat extra begeleiding, het andere vraagt externe hulp."

Schema

Jeanne Ilsink laat een schema zien waarin de structuur van de leerlingbegeleiding op het mbo gevat is. Eenzelfde, iets afwijkend, schema is er voor het vmbo. Duidelijk is dat sinds er een zorgcoördinator op het mbo is aangesteld, nu drie jaar geleden, hier meer aandacht voor de leerlingbegeleiding is. Er zijn interne en externe netwerken en overleggen, toegespitst op de genoemde drie soorten problemen. "De spil is de mentor/coach," zegt Ilsink. "Deze begeleidt de leerling en bij zorgen of vragen komt hij of zij naar mij." In overleg kan een gesprekje volgen met een van de twee leerlingbegeleiders (Ilsink is er daar een van). Voor advies of verdere begeleiding kan de schoolmaatschappelijk werker worden ingeschakeld en zonodig wordt de begeleiding met andere externen uitgebreid.

Een voorbeeld van de aandacht voor begeleiding is de studiedag Leerlingbegeleiding voor alle docenten, die Jeanne en haar vmbo-collega recentelijk organiseerden. In de bijbehorende brochure staat: 'het blijkt dat er steeds meer leerlingen met specifieke problemen en hulpvragen zijn. Deze hulp vereist kennis en vaardigheden. De tijd dat je je als docent alleen kon richten op de lesstof is voorbij'.

Eén gebouw

Het vmbo en mbo van De Groene Welle in Zwolle zijn gevestigd in hetzelfde gebouw. Dat heeft voordelen op vele gebieden, bijvoorbeeld bij de doorstroom, die relatief groot is binnen school. Op het vmbo zitten zo'n 450 leerlingen, op het

mbo 1.000. Hoe zit het met doorstroom van de zorg, de leerlingbegeleiding? Volgens Jeanne Ilsink kan de 'warme overdracht' beter. "De cultuur en wijze van omgang met leerlingen op het mbo is echt anders. Sommige leerlingen, de minder zware gevallen zeg maar, vallen in een gat, omdat wij niet hebben gehoord dat ze op het vmbo extra zorg hadden. Daar vond men dat het goed gaat met die leerling, maar dat is wel mét de aandacht die hij extra kreeg." Om te voorkomen dat je deze leerlingen mist, is een nieuw intakeformulier ontwikkeld, vertelt Ilsink. Zij spreekt elke vier weken de zorgcoördinator vmbo. "Het overzicht van heden en verleden van de leerlingen die worden begeleid houden we sinds kort op dezelfde manier bij. De directie en wij willen een totaaloverzicht hebben."

Voor de zorg op het vmbo zijn er meer potjes; de zorg op het mbo is iets dat de school grotendeels zelf bekostigt. Zo worden de kosten voor de schoolmaatschappelijk medewerker van bureau jeugdzorg op het vmbo gedeeld door school, provincie en gemeente. Die van het mbo betaalt de school.

Om aan te geven om welke aantallen leerlingen het op het mbo gaat, vertelt Ilsink dat vorig schooljaar 150 leerlingen 'opvielen', ofwel werden besproken door haar en de mentor. Daarvan hadden 55 een ernstiger probleem en tien kregen een verwijzing naar de schoolmaatschappelijk werker.

Altijd terecht

Uit het verhaal van twee tweedejaars mbo-leerlingen en een oud-leerlinge, allemaal met een andere 'problematiek', lijkt de zorg op De Groene Welle inderdaad uitgebreid. Karin* (18, niveau 4), wordt vanwege depressieve klachten en stemmingswisselingen begeleidt door leerlingbegeleider Ilsink. Ze ging al naar een psychiater en volgt momenteel

Enkele 'zorgbieders en -ontvangers' op mbo de Groene Welle.

Eerste rij v.l.n.r.: Tessa, May Lan, Jeanne. Tweede rij: Mieke (l) en Wilma

een assertiviteitstraining, na vorig jaar de faalangstraining te hebben gedaan. Ze heeft geen leerproblemen, eerder meer behoefte aan uitdaging. Karin vindt de gemoedelijkheid op deze school na drie jaar vwo en een vervelend jaar havo een verademing. Ze heeft veel contact met Jeanne Ilsink. "Bij haar kan ik altijd terecht."

May Lan (18, niveau 3) vond de sfeer op de school ook meteen prettig – "Geen vervelende blikken, zoals in Almelo" – en koos daarom voor paardenhouderij in Zwolle. Zij krijgt een half uur per week remedial teaching voor het vak rekenen. "Op mijn vorige school was dat in groepjes. Hier ben ik alleen met de leeraar, dat vind ik fijner." Ze zegt weinig

contact met haar mentor te hebben. Dat haar mentor op het vmbo alles wilde weten, omdat zij bij haar oom en tante opgroeit, vond May Lan maar niks. "Als er iets is, praat ik liever met iemand buiten school, die ik zelf kies."

Oud-leerling Mieke (19) heeft vorig jaar haar tweejarige opleiding dierverzorging afgerond. "Dankzij mijn mentrix. Zij hielp me mezelf op de been te houden zodat ik me voor school kón inzetten. Ze gaf me telkens net dat zetje dat ik nodig had." Op diverse momenten wilde Mieke ermee stoppen. Ze wilde

niet van niveau 3 naar 2, vond de school groot en eng en "thuis waren er dingen aan de gang". Bovendien werd ze op een gegeven moment bedreigd door twee klasgenootjes. Mieke heeft toen een mailtje gestuurd naar de leerlingbegeleider en daarna tot het einde van haar opleiding regelmatig met haar gepraat.

Korte lijnen

Wilma Beverdam, docent en mentor/coach, vindt het prettig dat de functie van mentor de laatste jaren meer inhoud →

Onderzoek: voortijdig schoolverlaten in groen valt mee

Omdat voortijdig schoolverlaten (vsv) uit vmbo en mbo op beleidsniveau als een belangrijk probleem wordt beschouwd, vroeg LNV Stoas Onderzoek hiernaar onderzoek te doen. Een samenvatting, met medewerking van onderzoeker Peter den Boer, inmiddels werkzaam bij het IVA in Tilburg. De cijfers laten zien dat de kans om een diploma te halen in met name de groene mbo-opleidingen op niveau 1, 2 en 3 beduidend hoger is dan in de overige sectoren. Hierbij moet een slag om de arm worden gehouden, vanwege de gebrekkige kwaliteit van de gegevens over met name het niet-groene mbo. Dat vsv in het groene onderwijs meevalt, komt - naast factoren die buiten school liggen, zoals veel 'witte' leerlingen - door een goede intake en monitoring, zorg dicht bij de leerling, maatwerk voor de leerling, sterke gerichtheid op de praktijk en goede interne en externe netwerken. Dat blijkt uit literatuuronderzoek en uit gesprekken met sleutelfiguren die zowel de groene als de andere sectoren in het beroepsonderwijs goed kennen. Daarnaast is informatie verzameld bij zogenaamde good practices, waarvan De Groene Welle er één is.

Zorgcultuur

Het groene onderwijs kent een sterk ontwikkelde zorgcultuur met aandacht voor de individuele leerling. Belangrijk

vindt men: het niet splitsen van taken bij de ondersteuning van leerlingen. Docenten zijn voor leerlingen makkelijker aanspreekbaar als begeleider dan iemand op een stafbureau. Aan de zorgcultuur zit wel een schaduwkant: het kan leiden tot te veel aandacht voor het creëren van een omgeving waarin zwakere leerlingen op hun plaats zijn en te weinig aandacht voor het vergroten van hun weerbaarheid.

Belangrijke elementen in een zorgcultuur zijn onder andere intake en samenwerking. Intake is vooral van belang om te weten welke leerlingen met welke specifieke zorg binnenkomen. Daarnaast is een goede intake ook van belang om te kunnen selecteren. De vaak wat kleinere schaal en de zorg die wordt verleend in het groene onderwijs zorgen voor een toeloop van leerlingen die zorg vragen, soms meer dan de school kan bieden. Dan is het van belang om goed te kunnen selecteren en doorverwijzen.

Netwerken

Intern is de docent eerste aanspreekpunt. Tegelijkertijd is er een back up van zorgcoördinatoren, opleidingsbeheerders, vertrouwenspersonen, enz. Hierbij is van belang dat mensen elkaar kennen, dus kleinschaligheid is een voordeel. Daarnaast is geregeld overleg nodig met externe zorginstanties, het CWI, politie, de leerplichtambtenaar enz. Ook een netwerk met andere

scholen is belangrijk. Dan is van belang dat scholen van elkaars kwaliteiten gebruik maken voor het ondersteunen van zorgleerlingen.

Iets wat in het groene onderwijs meer aandacht verdient is loopbaan- en studiebegeleiding. Er is namelijk een relatie tussen voortijdig schoolverlaten en de mate waarin een leerling weet wat hij op school komt doen, zijn beroepsidentiteit.

Uitdagingen in het voorkomen van vsv zijn:

- Betere begeleiding in het groene mbo, maar: niet té veel.
- Uitwerken van het competentiegericht leren, met extra aandacht voor praktijkleren. Hierbij afstemmen van didactische ontwikkeling tussen vmbo en mbo.
- De informatie en ervaringen uit de bpv meer benutten in de lessen op school.
- Een sterkere relatie met het bedrijfsleven.

Betere inhoudelijke afstemming van vmbo en mbo. Zodat de leerlingen én de docenten uit het vmbo met de vervolgopleidingen bezig zijn.

De working paper aanvragen kan via prdenboer@uvt.nl

heeft gekregen. Van belang vindt ze wel dat bij extra begeleiding de lijnen kort blijven en dat zaken niet te veel door elkaar gaan lopen. Wie wat doet en regelt moet duidelijk zijn.

Jeanne IJlsink: "Belangrijk is dat ik terugkoppel naar de mentor wat in het multidisciplinair overleg (voorheen zorgadviesteam, red.) aan de orde komt.

Niet alles, maar wat nodig is om een leerling goed te begeleiden."

Beverdam: "Wanneer een leerling extra begeleid wordt, is het niet de bedoeling dat ik als mentor alles weet." Ze vertelt dat ze met 32 leerlingen (alle tweedejaars BOL niveau 4) twee keer per jaar een gesprekje heeft. Verder zijn er de mbb (methodische begeleiding bpv) en

de voortgangvergaderingen van de projectgroepjes. Hier wordt gesproken en gereflecteerd over de beroepspraktijkvorming en het lopende project, waarbij zij soms extra individueel begeleidt op sociaal emotioneel gebied. □

* De naam Karin is op verzoek gefingeerd.